

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра аграрного, земельного та екологічного права
імені академіка В.З. Янчука

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

О.С. Яра

« 18 » _____ 2020 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В.З. Янчука

Протокол № 13 від « 17 » 06 _____ 2020 р.

Завідувач кафедри

В.М. Єрмоленко

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«АГРАРНЕ ПРАВО»

спеціальність 081 «Право»

юридичний факультет

Розробники:

професор кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В.З. Янчука, доктор юридичних наук, професор О. В. Гафурова

доцент кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка В.З. Янчука, кандидат юридичних наук, доцент Т. С. Новак

Київ – 2020

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНЕ ПРАВО»

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Напрямок підготовки		
Спеціальність	081 «Право»	
Спеціалізація		
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	5	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	Курсова робота	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	4	4
Семестр	7, 8	7, 8
Лекційні заняття	50 год.	16 год.
Практичні, семінарські заняття	40 год.	24 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	30 год.	80 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год. 3 год.	

МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу «Аграрне право України» - формування системи знань з правового регулювання аграрних відносин, юридичного забезпечення господарської діяльності сільськогосподарських підприємств.

Завдання дисципліни «Аграрне право України»: вивчення системи чинного аграрного законодавства, а також правових проблем, що виникають при утворенні, діяльності та припиненні суб'єктів господарювання в АПК, визначення правового режиму майна цих підприємств, ознайомлення із специфікою їх управління; вивчення відносин реформування майна та землі недержавних сільськогосподарських підприємств, способів захисту прав селян в процесі реформування, особливостей у правовому режимі земель сільськогосподарського призначення.

У професійному аспекті завдання навчального курсу є поширення зазначених положень на сферу аграрних відносин, оскільки підготовка кваліфікованого фахівця юридичного профілю передбачає опанування ним певних правових знань, як обов'язкову умову подальшої успішної професійної діяльності.

Студенту належить оволодіти відповідною сукупністю знань, вмінь та навичок, зокрема:

студент має знати положення основних законодавчих та підзаконних актів, які спрямовані на регулювання аграрних відносин, відповідальності за порушення аграрного законодавства, правового статусу суб'єктів аграрних правовідносин тощо;

уміти правильно визначати місце і роль аграрного права в системі фундаментальних галузей вітчизняного права; давати визначення основних категорій аграрного права, відрізняти аграрно-правові відносини від інших відносин, що виникають в суспільному житті; вільно орієнтуватися у чинному аграрному законодавстві; орієнтуватися у поточних проблемах розвитку аграрного права на сучасному етапі;

набути навичок застосування теоретичних знання і приписів нормативно-правових актів аграрного законодавства у практичній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти **загальними компетентностями:**

Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу

Соціальна відповідальність та екологічність мислення

Здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел

Здатність зосереджуватись на якості та результаті при виконанні завдань

Навички використання інформаційних та комунікативних технологій

Здатність визначати, формулювати і вирішувати проблеми

Здатність спілкуватися державною мовою

Здатність планувати час та управляти ним

Спеціальні знання, які мають бути сформовані у студентів в результаті вивчення курсу, наведені в таблиці силябусу «Структура курсу»

ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна частина

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ АГРАРНОГО ПРАВА

1.1. Аграрне право України як самостійна галузь права

Поняття аграрного права як самостійної галузі права, юридичної науки та навчальної дисципліни. Співвідношення аграрного та інших галузей права України. Предмет аграрного права. Поняття і зміст аграрних відносин та їх класифікація. Об'єкти і суб'єкти аграрних відносин. Характеристика методів аграрного права. Принципи аграрного права. Поняття системи аграрного права, правові інститути. Їх взаємозв'язок з інститутами цивільного, земельного, трудового, фінансового права тощо.

1.2. Конституційні основи та інші джерела аграрного права

Поняття і система джерел аграрного права України, їх особливості. Конституція України як основа аграрного права. Аграрні закони України. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел аграрного права (постанови Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства аграрної політики та продовольства України тощо). Загальна характеристика локальних нормативно-правових актів.

1.3 Юридична відповідальність за порушення аграрного законодавства

Поняття відповідальності за порушення аграрного законодавства. Дисциплінарна відповідальність осіб, зайнятих у сільськогосподарському виробництві. Матеріальна відповідальність працівників сільськогосподарських підприємств. Майнова відповідальність за аграрні правопорушення. Адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення аграрного законодавства.

МОДУЛЬ 2. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ОКРЕМИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

2.1 Правове становище державних комерційних сільськогосподарських підприємств

Роль і місце державного сільськогосподарського підприємства в аграрному секторі економіки України. Державне сільськогосподарське підприємство як заснований на державній власності самостійний статутний суб'єкт господарювання. Особливості створення підприємства. Правовий режим його майна. Право господарського відання. Право постійного користування землею. Особливості господарської діяльності державного сільськогосподарського підприємства.

Основні засади управлінської діяльності підприємства. Система органів управління. Правове становище директора (керівника).

2.2 Правові засади діяльності сільськогосподарських кооперативів

Поняття, основні риси сільськогосподарських кооперативів та їх види.

Особливості створення та припинення діяльності. Право членства в сільськогосподарських кооперативах. Порядок виникнення і припинення членства. Права та обов'язки членів кооперативів. Правовий режим пайового та неподільного фондів підприємства. Правовий режим земельної ділянки кооперативу. Система органів самоврядування в кооперативних сільськогосподарських підприємствах.

2.3 Правове становище фермерського господарства

Фермерське господарство громадян як важливий виробник сільськогосподарської продукції. Поняття та порядок створення фермерського господарства. Умови членства в господарстві. Права та обов'язки членів. Особливості формування земельної ділянки фермерського господарства. Правовий режим майна господарства. Правове регулювання державної підтримки фермерських господарств.

2.4 Правове регулювання ведення особистого селянського господарства

Суспільне призначення і загальна характеристика особистого селянського господарства. Поняття та ознаки такого господарства. Порядок проведення обліку особистих селянських господарств. Право членства в господарстві. Права та обов'язки членів особистого селянського господарства. Земельні відносини в господарстві. Майнові правомочності членів господарства.

МОДУЛЬ 3. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА РЕФОРМУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

3.1 Правові засади державного регулювання сільського господарства

Характеристика державно-правового регулювання сільського господарства. Форми і методи регулятивної діяльності державних органів у сільському господарстві. Основні засади державної аграрної політики.

Повноваження Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України і його органів на місцях. Інші органи державного управління у галузі сільського господарства (Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Державне агенство рибного господарства України, Державна служба з питань геодезії, картографії та кадастру, Державне агенство лісових ресурсів України, Державне агенство водних ресурсів України).

Здійснення державного контролю та нагляду за додержанням аграрного законодавства. Теоретичні та практичні проблеми формування системи органів державного контролю в сільському господарстві.

3.2 Правове забезпечення соціального розвитку села

Поняття, сутність і організаційно-правові засади соціального розвитку села. Соціальний розвиток села як інститут аграрного права. Правове регулювання відносин, спрямованих на збереження сільської поселенської мережі. Поняття сільської території, сільського поселення та сільського населеного пункту. Правове регулювання державної підтримки розвитку депресивних сільських територій (трудонедостатніх населених пунктів), створення умов для збереження

та розвитку малих, віддалених сільських поселень і територій, які мають окремий статус (гірських та Поліських населених пунктів) тощо.

Правовий режим об'єктів соціальної інфраструктури села. Відносини з соціального переоблаштування села. Правове регулювання житлового будівництва та комунального господарства, забезпечення транспортного сполучення та зв'язку, удосконалення інженерної інфраструктури. Розвиток фізичної культури і спорту, культурно-дозвільної діяльності в сільській місцевості, традиційної культури регіонів. Правове забезпечення медичного обслуговування сільських мешканців. Відносини із забезпечення належного рівня освітніх послуг. Побутове та торгівельне обслуговування сільського населення.

3.3 Правове регулювання паювання майна недержавних сільськогосподарських підприємств

Правові засади паювання майна недержавних сільськогосподарських підприємств. Порядок перепаювання майна сільськогосподарських підприємств на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2001 р. № 177 «Про врегулювання питань щодо забезпечення захисту майнових прав селян у процесі реформування аграрного сектору економіки». Правові ознаки майнової частки (паю). Право на майновий пай. Суб'єкти права на майнову частку (пай).

3.4 Правове регулювання паювання землі в аграрному секторі економіки

Етапи реформування земельних відносин в аграрному секторі економіки. Порядок паювання земель колективної власності недержавних сільськогосподарських підприємств.

Правові ознаки земельної частки (паю). Право на земельну частку (пай). Суб'єкти права на земельну частку (пай). Документи, що посвідчують право на земельну частку (пай). Правове регулювання договорів оренди земельної частки (паю).

Порядок виділення земельних ділянок у натурі (на місцевості). Особливості виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок єдиним масивом у спільну власність власникам земельних часток (паїв).

Особлива частина

МОДУЛЬ 4. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКОВИХ ТА ФІНАНСОВИХ ВІДНОСИН У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

4.1 Правове регулювання аграрного ринку

Правові засоби формування інфраструктури аграрного ринку. Поняття організованого аграрного ринку, його інфраструктура. Загальна характеристика учасників аграрного ринку. Правове становище аграрної біржі, її функції. Основні умови щодо надання товарним біржам висновку про відповідність вимогам. Державне регулювання цін на окремі види сільськогосподарської продукції. Поняття об'єктів державного цінового регулювання. Мінімальні та максимальні інтервенційні ціни. Порядок здійснення товарних та фінансових інтервенцій.

Правове становище Аграрного фонду, його повноваження. Загальна характеристика оптових ринків сільськогосподарської продукції. Порядок набуття юридичною особою статусу оптового ринку. Основні напрями діяльності. Державна політика підтримки оптових ринків сільськогосподарської продукції.

4.2 Правове регулювання ринку зерна

Правове регулювання ринку зерна. Поняття зернових ресурсів. Державне регулювання ринку зерна та формування зернових ресурсів. Ресурси зерна державного продовольчого резерву та регіональні ресурси зерна. Загальна характеристика суб'єктів ринку зерна. Порядок декларування зерна. Правове регулювання контролю якості зерна. Зберігання зерна на зерновому складі. Договір складського зберігання зерна. Істотні умови договору.

Порядок здійснення заставних закупок зерна. Поняття бюджетної позики у межах режиму державних заставних закупівель. Умови отримання позики. Порядок здійснення державних форвардних закупівель зерна.

4.3 Правове регулювання якості та безпечності сільськогосподарської продукції

Поняття і зміст якості та безпечності сільськогосподарської продукції. Правове регулювання запровадження у виробництво сільськогосподарської продукції генетично модифікованих організмів. Стандартизація і сертифікація як нормативні засади якості й безпечності сільськогосподарської продукції. Правове регулювання органічного сільськогосподарського виробництва.

4.4 Правове регулювання фінансових відносин у сільському господарстві (страхування, кредитування, оподаткування, ЗЕД)

Специфіка аграрного виробництва на правове регулювання фінансових відносин за участю сільськогосподарських підприємств. Особливості правовідносин у сфері фінансової діяльності сільськогосподарських підприємств.

Поняття та класифікація видів страхування у сільському господарстві. Договір страхування за участю сільськогосподарських підприємств: поняття, зміст та специфіка. Основні умови та порядок страхування майна сільськогосподарських підприємств.

Поняття та види зовнішньоекономічної діяльності сільськогосподарських підприємств. Правові засади тарифного регулювання експорту (імпорту) сільськогосподарської продукції. Правові засади нетарифного регулювання експорту (імпорту) сільськогосподарської продукції. Правове регулювання здійснення контролю за імпортом сільськогосподарської продукції.

Правове регулювання оподаткування сільськогосподарських підприємств

МОДУЛЬ 5. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

5.1 Правове регулювання рослинництва

Загальна характеристика правового регулювання галузі рослинництва. Правове регулювання охорони прав на сорти рослин. Умови набуття прав на сорт

рослин. Суб'єкти права інтелектуальної власності на сорт рослин. Порядок набуття прав інтелектуальної власності на сорт рослин. Насінництво та розсадництво як галузь рослинництва. Суб'єкти і об'єкти насінництва та розсадництва. Порядок реалізації насіння і садивного матеріалу.

Захист рослин як комплекс заходів, спрямованих на зменшення втрат урожаю та запобігання погіршенню стану рослин сільськогосподарського та іншого призначення. Карантинний режим як різновид особливого режиму захисту рослин.

5.2. Правове регулювання галузі тваринництва

Загальна характеристика правового регулювання галузі тваринництва. Племінна справа — як система зоотехнічних, селекційних та організаційно-господарських заходів, спрямованих на поліпшення племінних і продуктивних якостей тварин. Об'єкти і суб'єкти племінної справи у тваринництві. Правове регулювання реєстрації та ідентифікації тварин.

Бджільництво як галузь сільськогосподарського виробництва. Суб'єкти і об'єкти бджільництва. Організація та проведення атестації і реєстрації пасік. Порядок видачі ветеринарно-санітарного паспорта пасіки. Ветеринарно-санітарні вимоги до розміщення та облаштування пасік. Правове регулювання охорони бджіл. Ввезення в Україну та вивезення за її межі бджіл та продуктів бджільництва.

5.3 Правове регулювання ветеринарної справи в Україні

Правові засади ветеринарної справи. Правове регулювання виробництва ветеринарних препаратів, кормів та добавок. Введення в обіг ветеринарного препарату. Поняття державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду. Порядок здійснення ветеринарно-санітарних заходів. Загальна характеристика ветеринарно-санітарних документів. Правове регулювання карантину тварин. Ветеринарно-санітарні заходи, які застосовуються під час карантину тварин. Гарантії прав осіб в умовах дії карантину.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістовних модулів	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		Л	п	лаб	інд	с.р.		Л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Загальні положення аграрного права												
Аграрне право як самостійна галузь права	5	2	2			1	6	2				4
Конституційні основи та інші основи аграрного права	9	4	4			1	5	-	1			4
Юридична відповідальність за порушення аграрного законодавства	6	2	2			2	5	-	1			4
Змістовний модуль 2. Правове становище окремих суб'єктів господарювання в сільському господарстві												
Правове становище державних комерційних сільськогосподарських підприємств	6	2	2			2	6	-	-			6
Правові засади діяльності сільськогосподарських кооперативів	6	2	2			2	6	2	-			4
Правове становище фермерського господарства	6	2	2			2	6	2	-			4
Правове регулювання ведення особистого селянського господарства	6	2	2			2	7	-	1			6
Змістовний модуль 3. Правові засади державного регулювання та реформування сільського господарства												
Правові засади державного регулювання сільського господарства	9	4	4			1	5	-	1			4
Правове забезпечення соціального розвитку села	9	4	4			1	7	-	1			6

Правове регулювання паювання майна недержавних сільськогосподарських підприємств	9	4	4			1	7	-	1			6
Правове регулювання паювання землі в аграрному секторі економіки	6	2	2			2	6	-	2			4
Змістовний модуль 4. Правове регулювання ринкових та фінансових відносин у сільському господарстві												
Правове регулювання аграрного ринку	7	4	2			1	8	2	2			4
Правове регулювання ринку зерна	5	2	1			2	8	2	2			4
Правове регулювання якості та безпечності сільськогосподарської продукції	5	2	1			2	6	-	2			4
Правове регулювання фінансових відносин у сільському господарстві	6	2	2			2	8	2	2			4
Змістовний модуль 5. Правове регулювання виробничо-господарської діяльності												
Правове регулювання рослинництва	8	4	2			2	8	2	2			4
Правове регулювання галузі тваринництва	8	4	2			2	8	2	2			4
Правове регулювання ветеринарної справи в Україні	4	2	-			2	8	-	4			4
Усього годин	120	50	40			30	120	16	24			80
Курсовий проект	72											-

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНЕ ПРАВО»

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аграрне право України як самостійна галузь права	2
2.	Конституційні основи та інші джерела аграрного права	4
3	Юридична відповідальність за порушення аграрного законодавства	2
4.	Правове становище державних комерційних сільськогосподарських підприємств	2
5.	Правові засади діяльності сільськогосподарських кооперативів	2
6	Правове становище фермерського господарства	2
7.	Правове регулювання ведення особистого селянського господарства	2
8.	Правові засади державного регулювання сільського господарства	4
9	Правове забезпечення соціального розвитку села	4
10	Правове регулювання паювання майна недержавних сільськогосподарських підприємств	4
11	Правове регулювання паювання землі в аграрному секторі економіки	2
12	Правове регулювання аграрного ринку	2
13	Правове регулювання ринку зерна	1
14	Правове регулювання якості та безпечності сільськогосподарської продукції	1
15	Правове регулювання фінансових відносин у сільському господарстві (страхування, кредитування, оподаткування, ЗЕД)	2
16	Правове регулювання рослинництва	2
17	Правове регулювання галузі тваринництва	2

**КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ
ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТАМИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНЕ ПРАВО»**

1. Аграрне право як самостійна галузь права.
2. Аграрні правовідносини: поняття, види і особливості.
3. Історія виникнення і розвиток аграрного законодавства в Україні.
4. Загальна характеристика джерел аграрного права. Особливості їх класифікації.
5. Конституція та закони України як джерела аграрного права
6. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел аграрного права
7. Роль локальних нормативно-правових актів у регулюванні діяльності аграрних суб'єктів господарювання.
8. Порядок створення та припинення діяльності сільськогосподарських підприємств.
9. Особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств.
10. Система і повноваження органів, які здійснюють державне регулювання сільського господарства.
11. Повноваження, структура та функції Міністерства аграрної політики та продовольства України.
12. Повноваження органів контролю в сільському господарстві
13. Поняття і види відповідальності за порушення аграрного законодавства.
14. Особливості правового становища сільськогосподарських товариств.
15. Правове становище державного комерційного сільськогосподарського підприємства.
16. Правове становище виробничих сільськогосподарських кооперативів.
17. Правове становище обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів
18. Правове становище фермерських господарств в Україні.
19. Правове регулювання трудових відносин в фермерському господарстві
20. Правове регулювання державної підтримки фермерських господарств
21. Правове регулювання ведення особистих селянських господарств.
22. Правове регулювання приватизації в АПК.
23. Приватизація майна несільськогосподарських підприємств АПК
24. Приватизація майна радгоспів та інших державних сільськогосподарських підприємств.
25. Особливості приватизації майна в окремих галузях сільського господарства.
26. Правове регулювання паювання майна недержавних сільськогосподарських підприємств.
27. Правове регулювання паювання землі недержавних сільськогосподарських підприємств.
28. Правове регулювання аграрного ринку, його інфраструктура
29. Правове становище Аграрного фонду.
30. Правове становище Аграрної біржі України.
31. Правове регулювання діяльності оптових сільськогосподарських ринків
32. Правове регулювання ринку зерна в Україні.
33. Державне регулювання ринку зерна та формування зернових ресурсів.
34. Правове регулювання декларування та зберігання зерна.

35. Порядок здійснення заставних закупівель зерна.
36. Порядок здійснення форвардних закупівель зерна.
37. Правове забезпечення формування ринку сільськогосподарської техніки
38. Договори у сфері матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.
39. Договори у сфері виробничого обслуговування сільськогосподарських підприємств.
40. Контрактація як один із договорів на реалізацію сільськогосподарської продукції.
41. Договори кредитування сільськогосподарських підприємств.
42. Правове регулювання оренди земель сільськогосподарського призначення.
43. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.
44. Правове забезпечення виробництва високоякісних та екологічно безпечних продуктів харчування.
45. Правове регулювання страхування в АПК.
46. Правове регулювання оподаткування сільськогосподарських підприємств
47. Особливості регулювання трудових відносин в АПК.
48. Організаційно-правове забезпечення соціального розвитку села.
49. Правове регулювання сільського зеленого туризму.
50. Розвиток дорадчих служб на селі.
51. Правове регулювання племінної справи в тваринництві.
52. Правове регулювання державної реєстрації та ідентифікації тварин.
53. Правове регулювання ветеринарної медицини.
54. Правове регулювання виробництва ветеринарних препаратів, кормів та добавок.
55. Правове регулювання ветеринарного обслуговування.
56. Правове регулювання державного ветеринарно-санітарного контролю
57. Правове регулювання виробництва та реалізації м'яса
58. Правове регулювання виробництва та реалізації молока.
59. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі.
60. Правове регулювання виробництва рибної продукції.
61. Правове регулювання виноградарства та виноробства
62. Правове регулювання виробництва і реалізації цукру.
63. Правове регулювання виробництва та реалізації алкоголю і тютюну.
64. Правове регулювання використання природних ресурсів у сільському господарстві.
65. Правове забезпечення підготовки кадрів для села.
66. Правова охорона прав на сорти рослин.
67. Правове регулювання бджільництва.
68. Правове регулювання карантину рослин.
69. Правове регулювання вирощування наркотичних рослин.
70. Правове регулювання насінництва та розсадництва.
71. Правове регулювання захисту рослин.
 72. Правова охорона ґрунтів у сільському господарстві.
 73. Правове регулювання поведінки з відходами сільського господарства.

ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНЕ ПРАВО»

1. Аграрне право як самостійна галузь права.
2. Аграрні правовідносини: поняття, види і особливості.
3. Історія виникнення і розвиток аграрного законодавства в Україні.
4. Загальна характеристика джерел аграрного права. Особливості їх класифікації.
5. Конституція та закони України як джерела аграрного права
6. Підзаконні нормативно-правові акти в системі джерел аграрного права
7. Роль локальних нормативно-правових актів у регулюванні діяльності аграрних суб'єктів господарювання.
8. Порядок створення та припинення діяльності сільськогосподарських підприємств.
9. Особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств.
10. Система і повноваження органів, які здійснюють державне регулювання сільського господарства.
11. Повноваження, структура та функції Міністерства аграрної політики та продовольства України.
12. Повноваження органів контролю в сільському господарстві
13. Поняття і види відповідальності за порушення аграрного законодавства.
14. Особливості правового становища сільськогосподарських товариств.
15. Правове становище державного комерційного сільськогосподарського підприємства.
16. Правове становище виробничих сільськогосподарських кооперативів.
17. Правове становище обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів
18. Правове становище фермерських господарств в Україні.
19. Правове регулювання трудових відносин в фермерському господарстві
20. Правове регулювання державної підтримки фермерських господарств
21. Правове регулювання ведення особистих селянських господарств.
22. Правове регулювання приватизації в АПК.
23. Приватизація майна несільськогосподарських підприємств АПК
24. Приватизація майна радгоспів та інших державних сільськогосподарських підприємств.
25. Особливості приватизації майна в окремих галузях сільського господарства.
26. Правове регулювання паювання майна недержавних сільськогосподарських підприємств.
27. Правове регулювання паювання землі недержавних сільськогосподарських підприємств.
28. Правове регулювання аграрного ринку, його інфраструктура
29. Правове становище Аграрного фонду.
30. Правове становище Аграрної біржі України.
31. Правове регулювання діяльності оптових сільськогосподарських ринків
32. Правове регулювання ринку зерна в Україні.
33. Державне регулювання ринку зерна та формування зернових ресурсів.
34. Правове регулювання декларування та зберігання зерна.

35. Порядок здійснення заставних закупівель зерна.
36. Порядок здійснення форвардних закупівель зерна.
37. Правове забезпечення формування ринку сільськогосподарської техніки
38. Договори у сфері матеріально-технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.
39. Договори у сфері виробничого обслуговування сільськогосподарських підприємств.
40. Контрактація як один із договорів на реалізацію сільськогосподарської продукції.
41. Договори кредитування сільськогосподарських підприємств.
42. Правове регулювання оренди земель сільськогосподарського призначення.
43. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.
44. Правове забезпечення виробництва високоякісних та екологічно безпечних продуктів харчування.
45. Правове регулювання страхування в АПК.
46. Правове регулювання оподаткування сільськогосподарських підприємств
47. Особливості регулювання трудових відносин в АПК.
48. Організаційно-правове забезпечення соціального розвитку села.
49. Правове регулювання сільського зеленого туризму.
50. Розвиток дорадчих служб на селі.
51. Правове регулювання племінної справи в тваринництві.
52. Правове регулювання державної реєстрації та ідентифікації тварин.
53. Правове регулювання ветеринарної медицини.
54. Правове регулювання виробництва ветеринарних препаратів, кормів та добавок.
55. Правове регулювання ветеринарного обслуговування.
56. Правове регулювання державного ветеринарно-санітарного контролю
57. Правове регулювання виробництва та реалізації м'яса
58. Правове регулювання виробництва та реалізації молока.
59. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі.
60. Правове регулювання виробництва рибної продукції.
61. Правове регулювання виноградарства та виноробства
62. Правове регулювання виробництва і реалізації цукру.
63. Правове регулювання виробництва та реалізації алкоголю і тютюну.
64. Правове регулювання використання природних ресурсів у сільському господарстві.
65. Правове забезпечення підготовки кадрів для села.
66. Правова охорона прав на сорти рослин
67. Правове регулювання бджільництва
68. Правове регулювання карантину рослин
69. Правове регулювання вирощування наркотичних рослин
70. Правове регулювання насінництва та розсадництва
71. Правове регулювання захисту рослин
72. Правова охорона ґрунтів у сільському господарстві.
73. Правове регулювання поводження з відходами сільського господарства
74. Правове регулювання охорони праці в сільському господарстві.
75. Правове регулювання запровадження у виробництво сільськогосподарської

продукції генетично-модифікованих організмів

ТИПОВІ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНЕ ПРАВО»

Питання 1 Форми зовнішнього виразу і закріплення правових норм, що врегульовують аграрні правовідносини, це -

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 2. Виплаті часток доходу на пай підлягає до ____ % , визначених до розподілу
(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей)

Питання 3.

1. Правовий звичай -	А. домовленість двох або більше суб'єктів аграрних відносин, яка базується на нормах аграрного права;
2. Міжнародний договір -	Б. укладений в письмовій формі договір з іноземною державою або іншим суб'єктом міжнародного права;
3. Аграрний нормативний договір -	В. правило поведінки, яке не встановлене актами законодавства, але є усталеним у певній сфері аграрних відносин

Питання 4. Продовольча безпека визначається за такими критеріями:

- 1 достатність продовольчого споживання
- 2 доступність продовольчого споживання
- 3 продовольча незалежність
- 4 продовольча виваженість

Питання 5. Санация сільськогосподарського підприємства вводиться на строк до закінчення відповідного періоду сільськогосподарських робіт з урахуванням часу, необхідного для реалізації вирощеної (виробленої, виробленої та переробленої) сільськогосподарської продукції. Зазначений строк не може перевищувати: п'ятнадцяти місяців.

а	12 місяців;
б	13 місяців;
в	14 місяців;
г	15 місяців;
д	16 місяців;

Питання 6. Фермерські господарства, які мають в постійному користуванні земельні ділянки повинні переоформити право власності або право на їх оренду:

а	не повинні;
б	до 1 січня 2008 року;
в	до 1 січня 2010 року;
г	до 1 січня 2012 року;
д	До 1 січня 2016 року;

Питання 7. Порядок визначення розміру пайового внеску кожного члена СОК визначається

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 8. За рахунок відрахувань від доходу кооперативу, перерозподілу неподільного фонду, за рахунок інших незаборонених законом надходжень для покриття можливих втрат (збитків) створюється

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 9. грошовий неповоротний внесок, який періодично сплачується членом кооперативного об'єднання для забезпечення поточної діяльності кооперативного об'єднання – це :

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 10. Умови договору про створення сімейного фермерського господарства визначають:

а	найменування, місцезнаходження (адресу) господарства, мету та види його діяльності;
б	порядок прийняття рішень та координації спільної діяльності членів господарства;
в	правовий режим спільного майна членів господарства
г	Усе вище перелічене.

Питання 11. Приватизація майна рибних господарств здійснюється шляхом перетворення їх у

а	ксп або у публічні акціонерні товариства;
б	ксп
в	ват
г	ват або публічні акціонерні товариства.
д	тов

Питання 12. У процесі приватиз. майна с/г підпр, які спеціаліз. на вирощуванні багаторіч. насаджень у власн. держави залишається:

а	не менше 25% акцій
б	не менше 50% акцій
в	не залишається акцій
г	не менше 30% акцій
д	не менше 15% акцій

Питання 13. Чи підлягають обов'язковій сертифікації послуги з тимчасового розміщення туристів, які надаються членами ОСГ ?

Дайте відповідь (так чи ні)

Питання 14. Без державної реєстрації фізичної особи-підприємця, власник ОСГ, який здійснює діяльність у сфері сільського туризму, за плату може надавати таку кількість місць:

1	До 30
2	До 20
3	До 10
4	Не можуть надаватися

5	Жодної правильної відповіді
---	-----------------------------

Питання 15. Рішення про звернення клопотання до господарського суду про санацію сільськогосподарських підприємств приймається: *(оберіть вірну відповідь)*

- а комітетом кредиторів за участю представників органу місцевого самоврядування;
- б комітетом кредиторів;
- в комітетом кредиторів за участю представників органу виконавчої влади;
- г Органом виконавчої влади
- д органом місцевого самоврядування;

Питання 16. - повернення членам кооперативу частини попередньо надлишково сплаченої вартості наданих кооперативом послуг відносно їх фактичної вартості, що розподіляється за результатами фінансового року між його членами

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 17. Основними формами державного регулювання сільського господарства є:

- а правоохоронна діяльність;
- б правозастосовча діяльність;
- в організаційна діяльність;
- г правотворча діяльність;

Питання 18. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сільському господарстві передбачена за:

- а псування і забруднення сільськогосподарських та інших земель;
- б порушення законодавства про захист рослин;
- в потрава посівів;
- г зіпсування або знищення зібраного врожаю;

Питання 19. затверджує методики виконання робіт, пов'язаних із збиранням інформації для ведення державного земельного кадастру *(оберіть вірний варіант відповіді)* :

- а Мінагрополітики та продовольства України
- б Державна екологічна інспекція України
- в Державна інспекція сільського господарства України
- г Міністерство екології та природних ресурсів України
- д Державна служба геодезії, картографії та кадастру України

Питання 20. Який орган затверджує вимоги до оформлення технічного паспорта земельної ділянки, яка виставляється на земельні торги

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 21. Згідно господарського законодавства, особливості статусу керівника державного унітарного підприємства можуть бути визначені

(впишіть пропущене слово в бланк відповідей).

Питання 22. Облік особистих селянських господарств здійснюють сільські, селищні, міські ради за місцем розташування земельної ділянки в порядку, визначеному

а	центральним органом виконавчої влади з питань статистики
б	центральним органом виконавчої влади з державної аграрної політики
в	центральним органом виконавчої влади з питань земельних ресурсів;
г	Спільно центральними органами виконавчої влади з державної аграрної політики та з питань статистики
д	Спільно центральними органами виконавчої влади з державної аграрної політики та земельних ресурсів

Питання 23. Земельні ділянки можуть належати фермерському господарству на *(оберіть вірний варіант відповіді):*

1	Праві власності; праві оренди
2	Праві власності;
3	Праві постійного користування;
4	Праві власності; праві оренди; праві постійного користування

Питання 24.-це періодичне державне статистичне спостереження, що включає в себе збирання даних, які на встановлену дату характеризують стан та структуру сільського господарства, явища і процеси в цій галузі, а також оброблення, узагальнення, поширення та використання його результатів;

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 25.- частина доходу, що розподіляється за результатами фінансового року між членами кооперативу пропорційно їх участі в господарській діяльності кооперативу у порядку, визначеному рішенням вищого органу управління кооперативу

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 26. чисельність працездатних жителів населеного пункту та рівень забезпеченості трудовими ресурсами сільськогосподарського виробництва, що становить менш як 70 відсотків - це:

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей).

Питання 27. за рахунок частини доходу, що залишається після сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) до відповідних бюджетів; погашення кредитів; покриття збитків; проведення відрахувань у фонди кооперативу здійснюються

(впишіть пропущене слово відповідь в бланк відповідей).

Питання 28. Держкомрибагенство України утворюється для реалізації державної політики у сфері *(оберіть вірний варіант відповіді):*

а	рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів, регулювання рибальства, безпеки мореплавства суден флоту рибного господарства
б	рибного господарства та рибної промисловості

в	рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів
г	рибного господарства та рибної промисловості, охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів, регулювання рибальства
д	охорони, використання та відтворення водних живих ресурсів, регулювання рибальства

Питання 29. Який орган затверджує методику проведення державної експертизи землевпорядної документації?

(впишіть пропущене сполучення в бланк відповідей)

Питання 30. Отримані від продажу власної продукції тваринництва доходи члена ОСГ не є оподатковуваним доходом, якщо їх сума сукупно за рік не перевищує _____ розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного (податкового) року

а	100
б	200
в	50
г	10
д	Жодної правильної відповіді

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні, наочні, практичні методи;
- індуктивні методи і дедуктивний метод;
- репродуктивні, творчі, проблемно-пошукові методи;
- навчальна робота під керівництвом, самостійна робота.

2. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

– методи стимулювання інтересу до навчання (створення ситуації інтересу при викладанні того чи іншого матеріалу, пізнавальні ігри, навчальні дискусії, аналіз життєвих ситуацій);

– методи стимулювання обов'язку й відповідальності (роз'яснення мети навчальної дисципліни, вимоги до вивчення навчальної дисципліни, заохочення, покарання).

3. Методи контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. **Поточний контроль знань** на лекційних і практичних заняттях (у формі усного опитування, письмових тестів, вирішення практичних завдань) є засобом виявлення ступеня сприйняття (засвоєння) студентами навчального матеріалу.

2. **Модульний контроль знань** (у формі письмової модульної контрольної роботи) є показником якості вивчення студентами окремих розділів, тем і пов'язаних з цим пізнавальних, методичних, психологічних і організаційних якостей студентів.

3. **Підсумковий контроль знань** (у формі екзамену) є показником дійсного змісту знань студентів за обсягом, якістю і глибиною та вміннями застосовувати їх у практичній діяльності.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання студента відбувається згідно з положенням «Про екзамени та заліки у НУБіП України» від 27 грудня 2019 р.

Рейтинг студента з навчальної роботи R_{HP} (не більше 70 балів) визначається за формулою:

$$R_{HP} = 0,7 * (R(1)_{зм} * K(1)_{зм} + \dots + R(n)_{зм} * K(n)_{зм}) / K_{дис},$$

де

$R(1)_{зм} + \dots + R(n)_{зм}$ – рейтингові оцінки змістовних модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістовних модулів;

$K(1)_{зм} + \dots + K(n)_{зм}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{\text{дис}} = K(1)_{\text{зм}} + \dots + K(n)_{\text{зм}} - \text{кількість кредитів ЄКТС (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.}$

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня їх знань з дисципліни.

Максимальна кількість балів (20) надається студенту за:

отримання диплому I-го ступеню переможця студентської наукової конференції з відповідної дисципліни;

отримання диплому переможця (I, II чи III місце) II-го етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни чи спеціальності у поточному навчальному році;

отримання диплому (I, II чи III ступеню) переможця Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з відповідної дисципліни у поточному навчальному році;

авторство (співавторство) у виданій науковій статті з відповідної дисципліни;

виготовлення особисто навчального стенду, макету, розробка комп'ютерної програми (за умови, що зазначене використовується в освітньому процесі при викладанні відповідної дисципліни).

Рейтинг штрафний не перевищує 5 балів і віднімається від рейтингу з навчальної роботи. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які невчасно засвоїли матеріали змістових модулів, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Студент допускається до складання екзамену або заліку з дисципліни, якщо з цієї дисципліни ним повністю виконані всі види робіт, передбачені робочим навчальним планом та робочою навчальною програмою, а його рейтинг з навчальної роботи з цієї дисципліни становить не менше, ніж 42 бали ($60 \text{ балів} \times 0,7 = 42 \text{ бали}$).

Студенти, які в поточному семестрі мали пропуски занять і до початку екзаменаційної сесії не засвоїли матеріал пропущених тем і розділів змістових модулів навчальних дисциплін на додаткових заняттях (мають рейтинг з навчальної роботи менше, ніж 42 бали), до семестрової атестації з відповідної дисципліни не допускаються.

Для визначення рейтингу студента із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

Співвідношення між рейтингом студента і національними оцінками

Рейтинг студента,	Оцінка національна за результатами складання
-------------------	--

бали	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Незараховано

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні матеріали до лекційних занять з навчальної дисципліни «Аграрне право» для студентів ОС «Бакалавр» денної і заочної форми навчання спеціальності 081 «Право».

2. Методичні матеріали до практичних занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Аграрне право» для студентів ОС «Бакалавр» денної і заочної форми навчання спеціальності 081 «Право».

3. Методичні рекомендації до курсової роботи з навчальної дисципліни «Аграрне право» для студентів ОС «Бакалавр» денної і заочної форми навчання спеціальності 081 «Право».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АГРАРНЕ ПРАВО»

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22. – Ст. 144.

3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40–44. – Ст. 356.

4. Кодекс законів про працю України, затверджений Законом від 10 грудня 1971 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – Додаток до № 50. – Ст. 375.

5. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Урядовий кур'єр. – 2001. – 15 листопада.

6. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 31.

7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.

8. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

9. Водний кодекс України від 6 червня 1995р. // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - № 24. - Ст.189.
10. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
11. Кодекс України про надра від 27 липня 1994р. // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 36. - Ст.340.
12. Про аграрні розписки : Закон України від 6 листоп. 2012 р. № 5479-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 50. — Ст. 695.
13. Про сільське господарство: Угода СОТ від 15 квітня 1994р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
14. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 30 червня 1999 р. // Голос України. – 1999. – № 159. – 31 серпня.
15. Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі: Закон України від 10 липня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 41. – Ст. 188.
16. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 49. – Ст. 527.
17. Про стимулювання розвитку сільського господарства на період 2001–2004 років: Закон України від 18 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 11. – Ст. 52.
18. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві: Закон України від 17 жовтня 1990 року // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 32. – Ст. 453.
19. Про колективне сільськогосподарське підприємство: Закон України від 14 лютого 1992 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1992. – № 20. – Ст. 272.
20. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17 липня 1997 року // Голос України. – 1997. – № 150. – 13 серпня.
21. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003 року // Голос України. – 2003. – 29 липня.
22. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 року // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 106. – 11 червня.
23. Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 року // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 46–47. – Ст. 280.
24. Про охорону земель: Закон України від 19 червня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 349.
25. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19 червня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 350.
26. Про захист конституційних прав громадян на землю: Закон України від 20 січня 2005 року // Офіційний вісник України. – 2005. – № 4.
27. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 5 червня 2003 р. // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 124. – 9 липня.

28. Про зерно та ринок зерна в Україні: Закон України від 4 липня 2002 р. // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 138. – 31 липня.
29. Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру: Закон України від 17 червня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 32. – Ст. 268.
30. Про племінну справу в тваринництві: Закон України від 17 червня 1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. – № 27.
31. Про ветеринарну медицину : Закон України (у ред. від 16 листопада 1996 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 5–6. – Ст. 53.
32. Про бджільництво : Закон України від 2 лютого 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 21. – Ст. 157.
33. Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них: Закон України від 6 лютого 2003 р. // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 46. – 12 березня.
34. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів: Закон України від 8 липня 2011 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
35. Про молоко та молочні продукти: Закон України від 24 червня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 47. – Ст. 513.
36. Про насіння і садивний матеріал: Закон України від 26 грудня 2002 р. // Голос України. – 2003. – 28 січня.
37. Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року: Закон України від 18 жовтня 2005 р. // Урядовий кур'єр. – 2005. – 16 листопада.
38. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17 червня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 38. – Ст. 470.
39. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів: Закон України від 23 грудня 1997 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
40. Про сільськогосподарський перепис: Закон України від 23 вересня 2008 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 9. – Ст. 115.
41. Про захист рослин: Закон України від 14 жовтня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 50–51. – Ст. 310. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин: Закон України від 18 травня 2017 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
42. Про аквакультуру: Закон України від 18 вересня 2012 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
43. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21 квітня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 21. – Ст. 218.
44. Про пестициди і агрохімікати: Закон України від 2 березня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 14. – Ст. 91.
45. Про карантин рослин: Закон України від 30 червня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 34. – Ст. 352.
46. Про виноград та виноградне вино: Закон України від 16 червня 2005 р. // Урядовий кур'єр. – 2005. – № 168. – 7 вересня.
47. Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні,

транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів: Закон України від 31 травня 2007 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

48. Про ратифікацію Конвенції Міжнародної організації праці N 184 2001 року про безпеку та гігієну праці в сільському господарстві: Закон України від 1 квітня 2009 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

49. Про ідентифікацію та реєстрацію тварин: Закон України від 4 червня 2009 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 42. – Ст. 635.

50. Про оптові ринки сільськогосподарської продукції: Закон України від 25 червня 2009 р. // Офіційний вісник України. – 2009. – № 58. – Ст. 2024.

51. Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції»: Закон України від 17 липня 1997 р. // Офіційний вісник України. – 1997. – № 41. – Ст. 1.

52. Про Єдиний митний тариф: Закон України від 5 лютого 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2008 . – № 25. – Ст. 239.

53. Про вивізне (експортне) мито на живу худобу та шкіряну сировину: Закон України від 7 травня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996 . – № 28. – Ст. 134.

54. Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур: Закон України від 10 вересня 1999 р. // Офіційний вісник України – 1999. – № 39. – Ст. 389.

55. Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу: Закон України від 7 лютого 2002 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

56. Про захист прав покупців сільськогосподарських машин: Закон України від 5 червня 2003 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

57. Про встановлення тарифної квоти на ввезення в Україну цукру-сирцю з тростини: Закон України від 30 листопада 2006 року [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

58. Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою : Закон України від 9 лют. 2012 р. № 4391-VI // Відомості Верховної Ради України. — 2012. — № 41. — Ст. 491.

59. Про підвищення доступності та якості медичного обслуговування у сільській місцевості: Закон України від від 14 лист. 2017 р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

60. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 верес. 2014 р. № 847-р. // Офіційний вісник України. — 2014. — № 77. — Ст. 2197.

61. Про стандартизацію і сертифікацію : Закон України від 10 травня 1993 року № 46-93 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

62. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини : Закон України від 3 вересня 2013 р. [Електронний ресурс] //

Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

63. Про перелік майнових комплексів державних підприємств, організацій, їх структурних підрозділів основного виробництва, приватизація або передача в оренду яких не допускається : Закон України 31 грудня 1992 р. // Відомості Верхов. Ради України. -1993.- № 11.- Ст.96

64. Концепція розвитку сільських територій, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 р. № 995-р. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

65. Концепція Національної програми відродження села на 1995 - 2005 роки, схваленої Постановою Верховної Ради України від 4 лютого 1994 року № 3924-ХІІ [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

66. Про утворення територіальних органів Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: Постанова КМУ від 28 жовтня 2015 р. № 871 « [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

67. Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затверджене постановою КМУ від 25 листопада 2015 р. № 1119 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

68. Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України, затверджене постановою КМУ від 21 січня 2015 р. № 32. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

69. Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, затверджене постановою КМУ від 30 квітня 2014 р. № 197. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

70. Положення про Державну службу з питань геодезії, картографії та кадастру постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 15 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

71. Положення про органи рибоохорони Державного агентства рибного господарства України, затверджене Наказом Мінагрополітики та продовольства України від 19 січн. 2012 № 26. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

72. Положення про обласні управління лісового та мисливського господарства Державного агентства лісових ресурсів України затверджені наказом Мінагрополітики та продовольства України від 21 березня 2012 р. № 134. [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

73. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки: Указ Президента України від 3 грудня 1999 р. № 1529 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 49. – Ст. 11.

74. Про заходи щодо забезпечення захисту майнових прав селян в процесі реформування аграрного сектора економіки: Указ Президента України від 29 січня 2001 р. № 62/2001 // Офіційний вісник України. – 2001. – № 5. – Ст. 38.

75. Про додаткові заходи щодо підвищення рівня захисту майнових прав

сільського населення: Указ Президента України від 21 лютого 2002 р. № 170 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 9.

76. Про додаткові заходи щодо соціального захисту селян-власників земельних ділянок та земельних часток (паїв): Указ Президента України від 2 лютого 2002 р. № 92/2002 // Офіційний вісник України, 2002. – № 6. – Ст. 239.

77. Про гарантування захисту економічних інтересів та поліпшення соціального забезпечення селян-пенсіонерів, які мають право на земельну частку (пай): Указ Президента України від 15 грудня 1998 р. № 1353/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 50. – Ст. 24.

78. Про захист прав власників земельних часток (паїв): Указ Президента України від 21 квітня 1998 р. № 332/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 16. – Ст. 590.

79. Про Основні засади розвитку соціальної сфери села: Указ Президента України від 20 грудня 2000 р. № 1356 // Урядовий кур'єр. – 2001. – 24 січня. – № 13.

80. Про першочергові заходи щодо підтримки розвитку соціальної сфери села: Указ Президента України від 15 липня 2002 р. № 640 // Урядовий кур'єр. – 2002. – 31 липня. – № 138.

81. Концепція реформування і розвитку аграрної освіти та науки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 квітня 2011 р. № 279 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

82. План заходів щодо державної підтримки розвитку сільського туризму на 2006-2010 роки", затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 липня 2006 року № 373-р [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

83. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми соціального розвитку села на період до 2011 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 серпня 2004 р. № 573 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 32. – Ст. 2172.

84. Про схвалення Концепції Комплексної програми підтримки розвитку українського села на 2006–2010 роки: розпорядження від 21 грудня 2005 р. № 536 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 52. – Ст. 3339.

85. Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року: постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1158 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 73. – Ст. 2715.

86. Про запровадження державних форвардних закупівель зерна постанова Кабінету Міністрів України від 16 травня 2007 р. № 736 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

87. Про підготовку фахівців для роботи в сільській місцевості: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 червня 1999 р. № 1159 // www.liga.kiev.ua.

88. Про затвердження Порядку перетворення у процесі приватизації державних, орендних підприємств і підприємств із змішаною формою власності у відкриті акціонерні товариства: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 вересня 1996 р. № 1099 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

89. Про затвердження Державної програми розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу на 2007-2010 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2007р. № 1181 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua](http://zakon.rada.gov.ua)

90. Про підприємства, що приватизуються з урахуванням особливостей, визначених законодавством для агропромислового комплексу: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 1996 р. № 638 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http:// zakon.rada.gov.ua>

91. Про затвердження Порядку використання коштів державного бюджету для надання підтримки новоствореним фермерським господарствам та фермерським господарствам з відокремленими садибами: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1102 // Офіційний вісник України. – 2004. – № 34. – Ст. 2269.

92. Про затвердження мінімальних розмірів земельних ділянок, які утворюються в результаті поділу земельної ділянки фермерського господарства, що успадковується: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 р. № 1908 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 51. – Ст. 2682.

93. Про затвердження типових положень про Головне управління агропромислового розвитку обласної, управління агропромислового розвитку Севастопольської міської, районної державних адміністрацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 липня 2007 р. № 967 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http:// zakon.rada.gov.ua>

94. Про затвердження типового договору оренди землі: Постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2003 р. № 220 // Урядовий кур'єр. – 2004. – № 50. – 17 березня.

95. Про врегулювання питань щодо забезпечення захисту майнових прав селян у процесі реформування аграрного сектору економіки: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2001 р. № 177 // Урядовий кур'єр. – 2001. – № 46. – 15 березня.

96. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування тварин на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. № 590 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 17. – Ст. 780.

97. Положення про Аграрний фонд, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 6 липня 2005 р. № 543 // Урядовий кур'єр. – 2005. – 13 липня.

98. Статут Аграрної біржі, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2005 р. № 1285 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http:// zakon.rada.gov.ua>

99. Порядок декларування зерна суб'єктами його зберігання, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2002 р. № 1877 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http:// zakon.rada.gov.ua>

100. Про запровадження державних форвардних закупівель зерна: постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 2007 р. № 736 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http:// zakon.rada.gov.ua>

101. Примірний статут сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу, затверджений наказом Мінагрополітики та продовольства України від 8.12. 2014р. № 490[Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://www.liga.kiev.ua>.

102. Примірний статут сільськогосподарського виробничого кооперативу, затверджений наказом Мінагрополітики та продовольства України від 8.01.2014р. № 1[Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://www.liga.kiev.ua>.

103. Інструкція з ведення погосподарського обліку в сільських, селищних та міських радах, затвердженої наказом Державного комітету статистики України від 8 грудня 2010 р. № 491 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

104. Про затвердження форми паспорта сільського населеного пункту, затверджений Наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 7 квітня 2011р. № 116 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

105. Концепція збалансованого (сталого) розвитку агроecosистем в Україні на період до 2025 року: Наказ Міністерства аграрної політики України від 20 серпня 2003 р. N 280 [Електронний ресурс] // Законодавство України. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

106. Про затвердження Порядку та умов проведення конкурсу для надання фінансової підтримки фермерським господарствам : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 02 верес. 2011 р. № 441(зареєстрований в Міністерстві юстиції України 22 верес. 2011 р. № 1113/19851) // Офіційний вісник України. — 2011. — № 74. — Ст. 2792.

107. Про затвердження форм документів для надання фінансової підтримки фермерським господарствам : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 14 верес. 2011 р. № 468 (зареєстрований в Міністерстві юстиції України 23 верес. 2011 р. № 1116/19854) // Офіційний вісник України. — 2011. — № 74. — Ст. 2793.

Основна література:

1. Аграрне право України: підручник / Єрмоленко В.М., Гафурова О.В., Гребенюк М.В. та ін. ; за заг. ред. В.М. Єрмоленка. – К. : Юрінком Інтер, 2010.-

2. Аграрне право: підручник // за ред. В.П. Жушмана, А.М. Статівки. – Х.: «Право», 2010. – 296с.

3. Аграрне право України: Підручник / В.П. Жушман, В.М. Корнієнко, Г.С. Корнієнко та ін.; за ред. О.О. Погрібного. – К.: Істина, 2006. – 448 с.

4. Актуальні питання аграрного права України: теорія і практика. Монографія // за ред. А.М. Статівки. – Х.: Видавництво «ФІНН», 2010. – 240с.

5. Аграрное законодательство зарубежных стран и России / отв. ред. Е.Л. Минина. — М.: Юстицинформ, 2011. — 320 с.

6. Гафурова О.В Сільські території: поняття, ознаки, класифікація Підприємництво, господарство і право. – 2010. - № 8 – С. 84-88

7. Гафурова О.В Сільська поселенська мережа: поняття, склад, проблеми

формування. //Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: право / ред. кол. (Д.О. Мельничук (голова). – 2010. - № 156. – С. 75-82

8. Єрмоленко В.М. Правові аспекти поняття «сільське поселення» // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: право / ред. кол. (Д.О. Мельничук (голова). – 2011. - № 157. – С. 66-72

9. Єрмоленко В.М. Характерні особливості сучасних аграрних законів // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Право». – 2011. – Вип. 165. – Ч. 1. – С. 53–57.

10. Землі сільськогосподарського призначення: права громадян України. – Науково-навчальний посібник / за ред. Н.І. Титової. – Л.: ПАІС, 2005. – 368 с.

11. Коваленко Т.О., Марченко С.І. Правове регулювання господарської діяльності в агропромисловому комплексі України. Навчальний посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2015. – 296с.

12. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні. Монографія. – К.: Логос, 2011. – 688с.

13. Мачуська І.Б. Аграрне право: навчальн. посіб.- К.: КНЕУ, 2009. – 273с.

14. Науково-практичний коментар до Закону України «Про особисте селянське господарство» // за ред. В.В. Носіка. – К.: Кондор, 2004. – 252 с.

15. Науково-практичний коментар Закону України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» / за ред. А. М. Статівки. — Х. : Юрайт, 2013. — 432 с.

16. Організаційно-правові питання аграрної реформи в Україні / за ред. В.І. Семчика. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – 2003. – 280 с.

17. Організаційно-правові засади розвитку аграрного і земельного ринків в Україні /кол. авторів; за ред.. В.І. Семчика. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2005. – 264с.

18. Правові основи майнових і земельних відносин. Навчальний посібник / за ред. В.М. Єрмоленка. – К: Магістр ХХІ сторіччя, 2006. – 384 с.

19. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія / [А.П. Гетьман, М.В. Шульга, А.М. Статівка та інш.]; за ред. А.П. Гетьмана та В.Ю. Уркевича. – Х.: Право, 2012. – 448с.

20. Статівка А.М. Організаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні. – Х.: Право, 2007.– 208с.

21. Уркевич В.Ю. Проблеми теорії аграрних правовідносин. Монографія. – Х.: Харків юридичний, 2007. – 496 с.

22. Шульга М.В., Жушман В.П., Кулинич П.Ф. Уркевич В.Ю. Фермерське господарство: правові засади створення, функціонування та припинення: Навчально-практичний посібник / За заг. ред.. М.В. Шульги. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2004. – 464с.

1. Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України. Актуальні проблеми практичної теорії. – К.: «Знання», 2005. – 445 с.
2. Аграрне законодавство України: проблеми ефективності / за ред. В.І.Семчика. – К.: Наукова думка, 1998. – 240 с.
3. Аграрне право України: Підручник. / за ред. В.З. Янчука. – 2-е вид., перероб. та допов. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 720 с.
4. Аграрне право: Навчальний посібник / за ред. В.П. Жушмана. – Х.: Національна юридична акад. України, 1997. – 230 с.
5. Аграрне право України: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих закладів освіти / за ред. В.М. Гайворонського та В.П. Жушмана. – Х.: «Право», 2003. – 240 с.
6. Аграрное право: Учебник / С.А.Боголюбов, М.М. Бринчук, Н.О. Ведышева и др.; отв.ред. М.И. Палладина, Н.Г. Жаворонкова. – М.: Проспект, 2011. – 432с.
7. Гафурова О.В. Сільськогосподарські виробничі кооперативи: права та обов'язки членів. Монографія. – К.: МАУП, 2006. – 200 с.
8. Гафурова О.В. Спільна аграрна політика союзу: розвиток законодавства// Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України.-2011.-№157.-С.73-80.
9. Єрмоленко В.М. Майнові правовідносини приватних сільськогосподарських підприємств: теорія, законодавство, практика. Монографія – К.: Магістр ХХІ сторіччя, 2005. – 304 с.
10. Єрмоленко В.М. Теоретичні проблеми аграрних майнових правовідносин. Монографія – К.: Магістр ХХІ сторіччя, 2008.- 188с.
11. Жушман В. П. Аграрне право та законодавство України: навч.-практ. посібник – Харків.: Одиссей, 2003. – 447 с.
12. Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар / за заг. ред. В.І. Семчика. – К.: Видавничий дім Ін Юре., 2007. – 896 с.
13. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання. Монографія / за ред. В.І. Семчика. – К.: ТОВ Видавництво «Юридична думка», 2008. – 252с.
14. Курман Т.В. Правовое обеспечение хозяйственной деятельности государственных специализированных сельскохозяйственных предприятий. Монография. – СПД-ФЛ Чальцев А.В., 2006. – 208 с.
15. Мірошниченко Земельне право України. Навчальний посібник. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2007. – 432с.
16. Муді Р., Поліводський О. Експортно-імпорتنі операції з країнами ЄС: сільськогосподарська продукція (посібник з правових питань). – К.: Європейська Комісія, 2005. – 106 с.
17. Піддубний О.Ю. Державні сільськогосподарські інспекції в Україні: стан та можливості удосконалення правового регулювання. Монографія. – К.: Ірідіум, 2009. – 128 с.
18. Порадник керівникові сільськогосподарського підприємства. / за ред. А.П. Гетьмана, В.З. Янчука. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 624 с.
19. Раджьоньери Мария Пия, Валетта Марко. Агроэкологическое право Европейского Союза и Италии// отв.ред.Д.О. Тузов.-М.: Статут,2006.-208с.

20. Святченко Л.О. Правове регулювання цукробуряківництва в Україні. Монографія.- Київ-Ніжин: видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – 144с.
21. Стативка А.Н. Договоры в агропромышленном комплексе Украины в условиях рынка. – Харьков: Право, 1997. – 237 с.
22. Стативка А.Н. Новые виды договорных отношений с участием аграрных товаропроизводителей. – Х.: Право. – 1999.
23. Статівка А.М. Організаційно-правові питання соціального розвитку села в Україні. – Х.: Право, 2007.– 208с.
24. Уркевич В.Ю. Становлення сільськогосподарських кооперативів в умовах ринкової економіки України: деякі правові аспекти. Монографія. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2004. – 120 с.
25. Федорович В. Правові основи створення та діяльності сільськогосподарських кооперативів в Україні. – Л.: Атлас, 1998. – 142 с.

Інформаційні ресурси:

- 1.Офіційний веб-портал Верховної Ради України <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
2. Веб-портал органів виконавчої влади України www.kmu.gov.ua
3. Сайт Центру політико-правових реформ www.pravo.org.ua
4. Офіційне інтернет-представництво Президента України www.president.gov.ua
5. Єдиний державний реєстр судових рішень <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
6. Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Сайт Національної парламентської бібліотеки України
<http://nplu.org/>
8. Сайт Державної науково-технічної бібліотеки України <http://www.gntb.gov.ua/ua/>